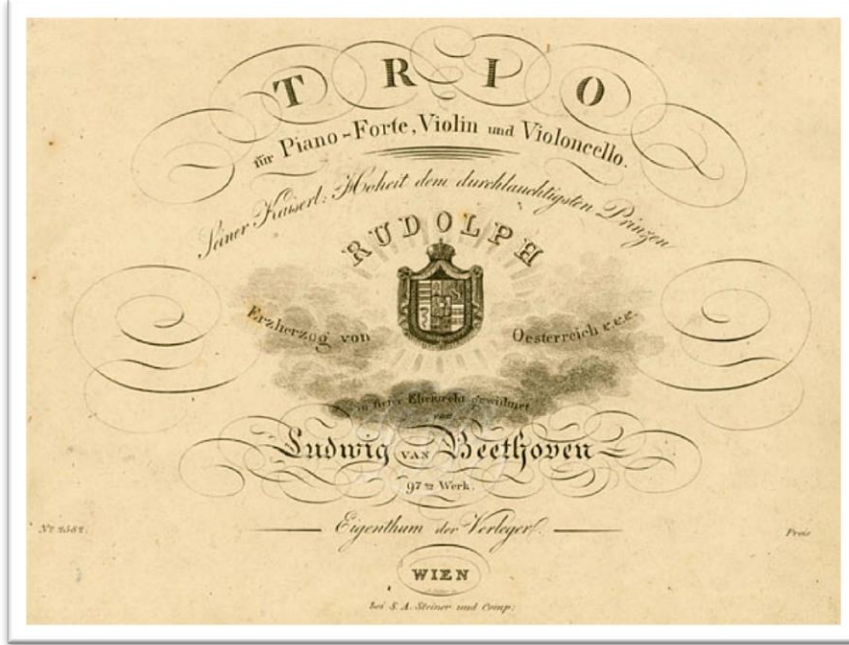

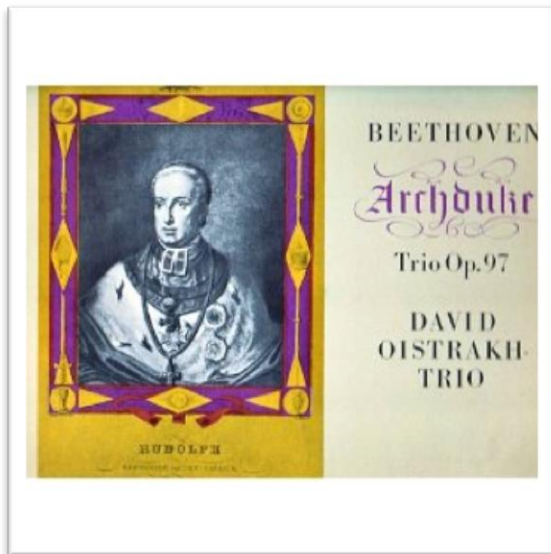
Piyanolu Üçlü, Si bemol Majör Op.97 (Arşidük)

* Allegro moderato * Scherzo. Allegro * Andante cantabile ma pero con moto * Allegro moderato-Presto

Beethoven, piyanolu 12 trio yazmıştır. Birincisinden 13 yıl sonra 1808'de ikinci, 1811'de de Arşidük adı verilen üçüncüyü bestelemiştir. Bu üçlü, yaşamının son yıllarına doğru kulakları sağırlaşmaya başlayan bestecinin, belki de, duyabildiği ve yorumuna katıldığı son eserlerinden biridir.

Halsburg Hanedanı'ndan Avusturya İmparatoru'nun kardeşi Arşidük Rudolph'a ithaf edilen eserin 11 Nisan 1814'te kemanda Ignaz Schuppanzigh, viyolonselde Joseph Linke'nin katılımıyla Viyana'nın "Zum Römischen Kaiser" adlı ünlü otelindeki ilk yorumu hakkında besteci ve ünlü kemancı Ludwig Spohr mektubunda şöyle yazmıştır: "Forte pasajlarda zavallı sağır adamın tuşlara eğilmiş durumda yaylıların sesini beklemesi ve piano pasajlarda ise notaları duyulamayacak kadar hafif çalması ne acı idi."

Aslında o yıllarda, çağın en büyük Kahramanı Napolyon, düşüşüne hızla yaklaşıyordu. Aynı zamanda, yıllarca Beethoven'ı maddi ve manevi yönden destekleyen, onun eserlerini sunduğu Viyana aristokrasisi de gücünü ve zenginliğini yitirmeye başlamıştı. Bu soylu sınıf böylece yerini yavaş yavaş ora sınıfa, burjuvaziye bırakıyor; hatta saraylar ve köşklere düzenlenen büyük konserler, orta sınıfın kolayca girebildiği otellerde

gerçekleşiyordu. Beethoven'ın de bu "kahramanca" stildeki besteleri giderek daha yumuşak ve rahat tarza dönüşüyordu. Parlak kahramanlık tutkusu, zarif, bol temalı, duygusal ve dans ritimleriyle işlenen stile yöneliyordu. Bu trio da profesyonel müzikçiler tarafından yorumlanan ve ilk kez orta sınıfın dinleyeceği bir eser olmuştu.

Beethoven'ın 1810 yılında taslaklarını not defterine kaydettiği eser, 1811 yılı baharında, el yazmasındaki tarihle 26 Mart'ta tamamlanmış, uzun ve yorucu baskı çalışmalarından sonra 1816 Eylül'ünde Viyana'da Steiner tarafından yayınlanmıştır. "Arşidük Üçlüsü" olarak tanınan eser, tam ünvanıyla Erzherzog Rudolph Österreich'e (1788-1831) ithaf edilmişti. Floransa'da doğan arşidük 16 yaşında, 1804'te Beethoven'den piyano ve kompozisyon dersleri almaya başlamış ve besteci, hem sayıca çok, hem de üstün nitelikli birçok eserini (op.58 Piyano Konçertosu No.4, Op.73 Piyano Konçertosu No.5, Op.81a Veda Sonatı, Op.123 Missa Solemnis gibi) ona adamıştı. Hatta 9 Ekim 1827 tarihli vasiyetnamesinde onu tüm eserlerinin varisi olarak ilan etmiştir.

Bu sonunca geniş kapsamlı piyano triosunda Beethoven, en yüce, en usta ve her şeyden önce en oyunbaz haliyle karşımıza çıkar. Ancak, trajik bir biçimde, besteci bu eseri daha yazmaya başlamadan çok evvel sağırlaşmıştı. İlk provalardan birini dinlemiş olan arkadaşı Louis Spohr şöyle demiştir: "Bir zamanlar herkesin dilinde yücelen virtüözlüğünden neredeyse eser kalmamış. Güçlü çalınan pasajlarda tuşlara o denli sert vuruyor ki, teller zangırdıyor."

Bu üçlü, sıra dışı bir şekilde geniş bir ölçekte tasarlanmıştı. Olimpik ölçülerde kapsamlı olan birinci bölümün teması tüm ayrıntılarına

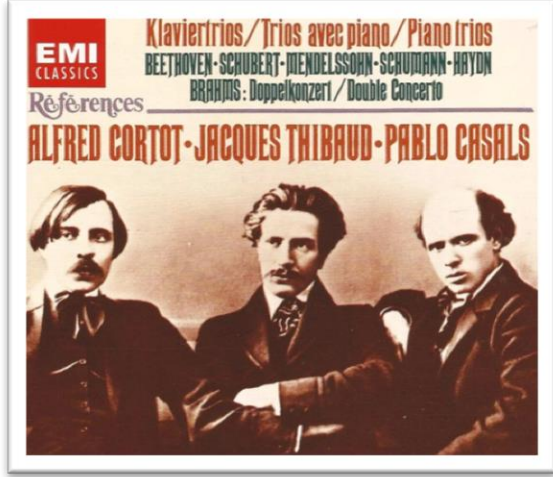
varıncaya kadar keşfedilip kullanılıyor ve kıvrak bir zekadan taşan scherzo bölümü bir yandan coşkun bir ruhla ateşlerken; öte yandan karanlık tonların hakim olduğu bir dip akıntıyla itip kalkar. İlahi benzeri yavaş bölüm hatırda kalıcı güzellikte bir kod barındırır. Final bölümünün dansına piyanist, sürekli parlayan gam dizileriyle dörtlüde bir tempoda liderlik eder.

4/4'lük ölçüde, Si bemol Majör tonda ve ılımlı neşeli (Allegro moderato) tempodaki 1. bölüm, piyanonun geniş bir şekilde, ancak hafif ve tatlı (dolce) sunduğu, ünlü temayla başlar. Daha 7. mezürde Fa majöre dönüşen bölümde, yaylılar ezgisel (cantabile) biçimde buna karşı koyar ve hafifçe Si bemol Majöre geri yönelirler. Keman daha sonra temayı sürdürür. Sol majör tondaki karşı tema stil olarak, Beethoven'ın aynı yıl bestelediği 8. Senfoni'sinin birinci bölümündeki ikinci temayla aynı şekilde gelişir.

3/4'lük ölçüde, çabuk (Allegro) tempoda ve Si bemol Majör tonda başlayan 2. bölüm, tam anlamıyla bir scherzo'dur. Sade ve masum tema, solo viyolonselini inişli-çıkışlı gamlarıyla duyulur. Keman ve daha sonra piyanonun canlı çalışması eseri renklendirirken yaylıların pizzicato

eşliğı ilgi çeker. Böylece Scherzo neşeli bir havaya dönüşür. Trio bölümü ise daha ciddidir: kromatik yükselişlerle kanon biçiminde, dinamik gelişir.

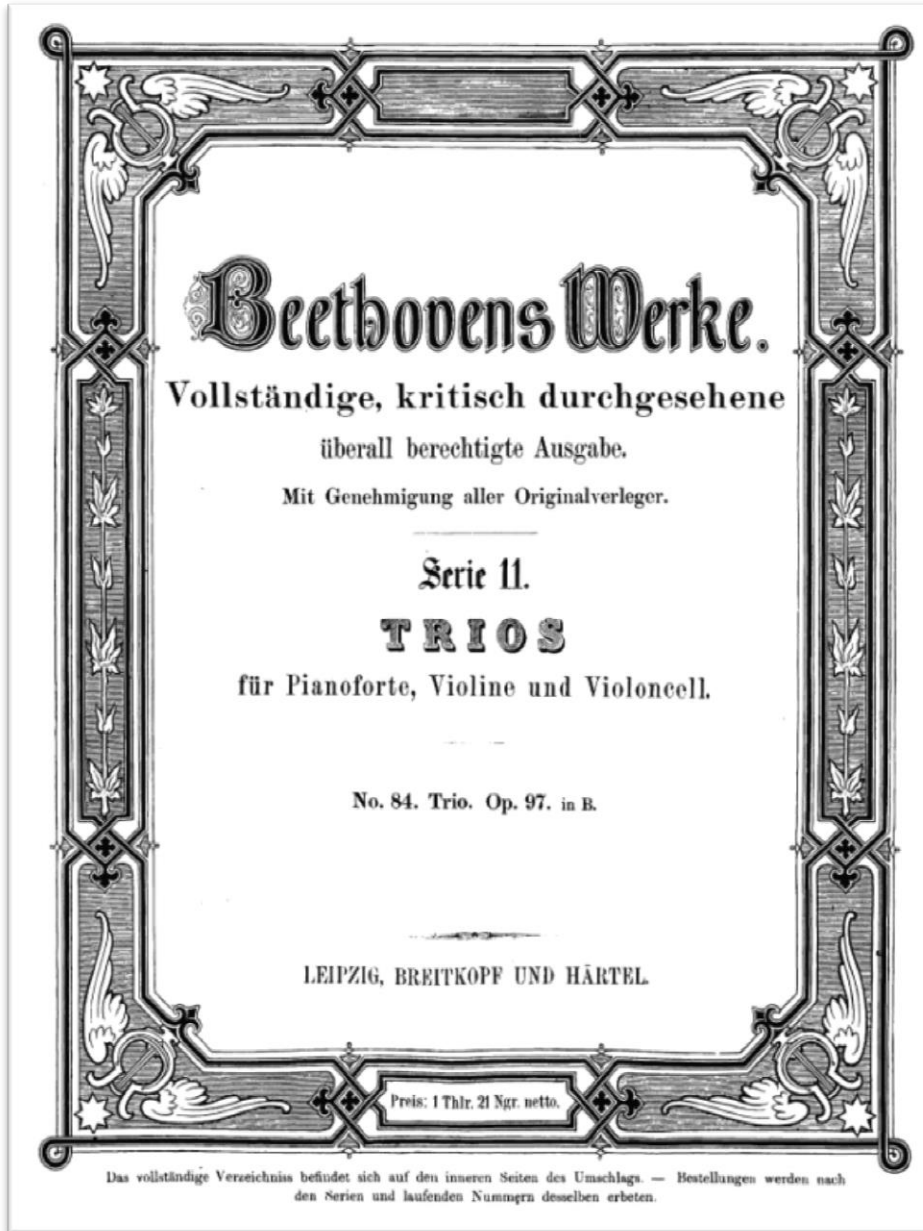
3/4'lük ölçüde, Re Majör tonda, ezgisel ve ağırca (Andante cantabile) ama yine de hareketli (ma pero con moto) tempoda başlayan 3. bölüm, basit ve renkli armonilerle dolu, Re Majör tondaki tema üzerine kurulu dört varyasyonla sürer. Beethoven burada yorumculara, temanın armonik yapısının melodik çizgiye yenik düşmemesi ve varyasyonların dekorasyonu altında kaybolmamasını sağlamak gibi önemli bir görev yüklemiştir. Bunlardan oldukça ağır (poco piu Adagio) tempolu bile, çekingenliğine karşın, yine de sevimli bir hareketle, piyanonun 32'lik notalarla oluşturduğu akıma uyar. Son mezürde Si bemol Majöre dönüşen bölümde tema aynen duyurulur.

Ara verilmeden geçilen 4. ve son bölüm, 2/4'lük ölçüde, ılımlı neşeli (Allegro moderato) tempoda, hafif bir scherzo havasında, önceki bölümlerim temalarını hatırlatır şekilde Si bemol Majörde başlar; gittikçe hızlanır ve LA Majör tonda, 6/8'lik tempoda Presto'ya ulaşır. Burada piyanonun güç partisi, parlak trilleri ilgi çeker. Eser, yine Si bemol Majör tona döner, kısa ve sürprizli bir susuştan sonra sona erer.

(Süre 45').

Beethoven piano trio op. 97

<http://www.youtube.com/watch?v=-D5PmdwQ4Uo>

BEETHOVEN, Trio in B flat major for Piano, Violin, Violoncello Op.97 "Erzherzog - Trio"

<http://www.youtube.com/watch?v=hQhyByotJY>

ATOS Trio - Beethoven op.97, "Archduke" - I Allegro moderato

<http://www.youtube.com/watch?v=YzTZx4U8JMw>

ATOS Trio - Beethoven op.97, "Archduke" - II Scherzo. Allegro

<http://www.youtube.com/watch?v=c1e13hb4Tjg>

ATOS Trio - Beethoven op.97, "Archduke" - III Andante cantabile ma pero con moto

<http://www.youtube.com/watch?v=pB7uTxVRp1g>

ATOS Trio - Beethoven op.97, "Archduke" - IV Allegro moderato

<http://www.youtube.com/watch?v=gsfPUXwe-Hk>

Kazım ÇAPACI